

Гвітова Зіришце.

Слава Богу! На віки слава!

Зміст одинадцятого номера: 1) Вороги. 2) Калуж. 3) Думають-не подумують, камуть-не доказують. 4) Кого вибрати на волосних гласних? 5) Відозва Укр. Центр. Ради. 6) Податки. 7) Всеросійська нарада в Москві. 8) 1-й Всеукраїнський про- довольчий з'їзд. 9) Братогубство. 10) Останні Вісти. 11) Офіціальні війніні телеграми. 12) Від Редакції

Вороги.

В першому номері «Світ. Зірн.» ми писали, як зробилася революція в Росії, писали ми й про те, що таке революція. Тепер ми того по- вторяти не будем, але читачам ра- дим прочитати собі про те і ще раз. Тоді все стане ясніше. Тепер же ми би хотіли далі пояснити, що робиться в Росії, чого пиняво йде добре розпочата справа і що їй стає на заваді.

27 febbraля люде позбулись ста- рого, царського правительства, котре не тільки душило народ, але, виму- чивши його до краю, задумало його

німцям запродати в неволю. Дер- жавна Дума дізналась про те, що царське правительство перешту- ється з німцями і, при помочі армії і робітників, царських міністрів по- арештувала, а царя скинула з пре- столу. Ото й була революція.

З того часу минуло вже пять місяців і люде вже забули, для чо- го вони зробили революцію, в час війни, саме тоді, коли якраз небез- пешно революцію робити, бо рево- люція без заколоту не обходиться, а заколот ослабляє державу. Ну, а в час війни, ні одна держава себе ослабляти не хоче. От же тепер саме пора пригадати, для чого не можна було революції одкладати,

для чого треба було з нею поспішити.

Револуцію зробили для того, щоб не допустити до миру з німцями, бо тоді Росія була-би пропаша, коли-би вона зрадила своїх союзників — Францію і Англію — і сама з німцями замирилась. Та й тепер Росія буде пропаша, коли вона здасться на німецьку ласку. І для того то й поарештували царських міністрів і скинули царя, щоб не дати Росії німцям продати. Коли-б не те, то револуцію були-би до кінця війни одклали.

Для того-то і револуція так легко вдалась, бо всім було ясно, що старе правительство веде Росію до згуби. Ніхто не перечив, радів всякий, бо всякий думав, що вже тепер нема чого боятись німців, бо коли царські слуги могли крадькома продати Росію німцям, то вільний народ ні за що не продасть Росії. Не противились револуції навіть і такі, що всякої новини завше боялись. Хоч ім було на рази якось без царя ніби і чудно, але вони мовчали. Ім було важніше спасти Росію од німців. І для того не було контрреволуції, себ-то ніхто не старався повернути назад царя і його міністрів. Всі раділи, що народ, добувши волю, взяв свої діла в свої руки і всі надіялись, що народ поведе їх краще, ніж вони досі велись, що він вдержить і ще підкрепить силу на фронті, вдержить і поправить лад в державі.

Діло було ясне. Скинули царя і царське правительство і тим револуція повинна була закінчитись. Власть перейшла в руки нового, народного правительства, котрого

треба було слухатися, а з важними законами ждати Установчих Зборів, котрі мають виявити справжню волю народа, що став собі сам хазяїном.

Так воно повинно було бути, але так воно не було. І для того, хоч в перших днях револуції, поки не встановилось нове правительство на місці старого, всі були одної думки, бо всім старе, царське правительство остогидло, то тепер вже тої одної думки нема. Люде розбились на два табори. Одні так за смакували в самі револуції, що зробили собі з неї божка і вже для неї навіть і про саму Росію забули. Кричать на кожному місці: «хай живе револуція», не очікуючи нових законів, самоправно старі касують і вводять що раз то гірший заколот, котрий привів до того, що на фронті розпадається армія і одкриває німцям до Росії дорогу, а в тилах ніхто не певний ні свого життя, ні свого добра, бо ніхто ніяких законів признавати не хоче. А люде собі радіють з безладдя. На те — кажуть — і револуція. А що Росія гине то це байдуже; хай живе револуція!

Але є й люде іншого табору, котрих тепер, зовсім не до речі, «контрреволюціонерами» називають. То люде порядку, котрим револуція була потрібна на те, щоби скинути старий лад, поганий, а завести новий, кращий. Вони щитають, що револуція вже зроблена, що вона тоді скінчилась, коли були поарештовані царські міністри і коли скинуто царя. З тих пор вже вільний народ має право сам собі становити нові закони, але не може жити

без ніяких законів, і поки ще нема нових, то повинен слухати старих, щоб не ослабляти безладом держави, саме тоді, коли вона потребує сили для війни з завзятим ворогом Росії. Вони щитають, що револуція для Росії, а не Росія для револуції, так як шапка для голови, а не голова для шапки.

Межи тими двома таборами починається суперечка. Одні ставлять на першій місці револуцію, а Росія у них на причепі, а другі ставлять на першій місці Росію, бо вона їм дорожча навіть од револуції, хоч вони раді і револуції, котра в Росії прогнилий стрій розвалила.

Є натомість справжні вороги і револуції і Росії. То ті, що ослабляють армію на фронті, що сіють ненависть межи людьми, що роблять заколот в державі. Вони вороги револуції, бо заставляють людей згадувати старі часи, коли то салдати не втікали з фронту, а на грабіжників була стяга. Тим вони грають на руку справжнім контрреволюціонерам, що раді би старий стрій повернути. Вони вороги Росії, бо вони грають німцям на руку і продають їм Росію. Вони роблять те саме, що царське правительство хотіло зробити і за що його й скинули.

На жаль, тих ворогів люде так ніби й не помічають. Натомість, нехай хто скаже тверезе слово, нехай хто загикнеться про порядок, то вже йому прізвиська «контрреволюціонера» не позбутись.

От, прозиваються собі люде, як діти, а не бачать, що вже стеля горить над головою.

Калущ.

З самого початку війни, зараз-же в перших днях, німці запали були в Польщі пограничний город Каліш. В город вступили німецькі війська і комендантом города був назначений німецький майор, Прейскер. То був звір, не чоловік. Споійних горожан розстрілював десятками, прямо таки, ні за що. Потім вивів війська за город, поставив гармати і приказав обстрілювати город.

Скільки людей тоді пропало — Бог один знає, а з города зробилась купа грузу.

Так показали себе німці в перші дні війни. Минуло вже три роки од того часу, але ще й досі люде Каліша німцям не забули. Хто знає, що робилось в Каліші, тому язик не поврнеться, щоби виправдувати німців. Як вони себе показали в Каліші в перші дні війни, так і вели вони ту війну цілих три роки. На чолі німецьких армій такі командіри-кати, як Прейскер, а там, куди ті армії проходили, така руїна, як в Каліші. Німецькими руками зруйнована Польща, Бельгія і Сербія.

Одначе за те все зло, що наробили німці за три роки війни, можна винувати тільки їх проводатора, царя Вільгельма, і його підручних катів-Прейскерів, але не можна винувати німецького салдата. Він три роки бється храбро, терпить голод і холод і гнібе в битвах. Німецький салдат наступав і одступав, як коли приходилось, але ніколи він, з самого початку війни, не втікав з фронту і не грабив і не вирізував людей по дорозі. Того сорому в німецькій армії не було. Не було його ні в одній армії, окрім російської, котра себе аж при кінці третього року війни опаскудила, саме тоді, коли вона стала найвільнішою армією, яка де є на світі.

«Армія російська втікає з фронту, салдати, втікаючи, грабують і вирізують людей». Так писали телеграми в час прориву німців. Як це було, то трудно собі уявити. Сумно читати такі телеграми. З них ясно, що Росія на краю погібелі. Але коли прочитати подробиці такого грабіжу дезертирів, то прямо таки мороз іде по-за плечі. Стидно став за чоловіка, що він гірший од звіра.

От як описує кореспондент газети «Віржевий Вѣдомости», що робилася в галицькому місті, Калущі, котрого запали були німці війська:

Ударні батальйони, з офіцерами в перших шеренгах — німці кореспондент газети — з одного розмаху загорнули місто Калущі і виперли звідти німців. Треба було укріпитись за городом, на що й післано два полки піхоти. Ворог нарешті оставив в місті

багато горілки: знав він, хто на що ласий. Так і вийшло, як сподівалися німці. Салдати не слухали приказу офіцерів, не хотіли окопуватися, але кинулися до горілки. По-никотували барилки і стали точити горілку. Хто не міг дотиснутися до бочки, то лягав на землю і смотав з землі горілку, що йшла з під бочок потюками. Деякі й з прапорчиків-большевиків пили враз з салдатами і намовляли, щоб не слухати офіцерів, котрі хотіли опам'ятати пану юрбу. Таких офіцерів п'яні салдати заколювали штиками. Тимчасом німці, що вийшли з міста, почали його обстрілювати шрапнелями. Гарматний рев змішався з криком нещасних жінок, котрих насилували п'яні салдати, одрізаючи їм перся. Насилували всіх, старих, молодих, і навіть восьмирічних дівчаток.

Люде ховали гроші у дітей під сорочков, але й це не помагало. Салдати роздягали дітей, забірали гроші, дівчаток насилували в кількох, по черзі, а замучивши — добивали. Стріляли п'яні салдати і до людей і одні до других. Стріляли й з кульоміотів. На вулицях, межі трупами, валилися до смерті п'яні салдати...

Німці, побачивши, що твориться в місті, захотіли його одбити, на що доволі їм було одної роти. Тоді командир кавказької дивізії, князь Багратіон, одділив дві сотні під проводом князя Агалова і Дадіані, котрим приказав перше розізнати озвірілу банду салдат, а потім заступити дорогу німцям, котрі перли до міста. Більше як дві сотні не можна було віділити, бо вся дивізія одбивала німців на інших позиціях, а двох сотень було мало, щоб усмирити чотирьохтисячну юрбу салдат, котрі, побачивши кавказьку конницю, стали кричати:

— Ага! „усмирители“ прийшли! Всіх переколем!

Ніякі вговори не помагали, а кидатися з шаблями на переможну силу то все одно, що йти на смерть беззаступну. А тут ще доми горять і рвуться німецькі знаряди...

Князь Дадіані, сміливий офіцер, котрий пераз бував в гарячих боях, розказував потім, що ніколи він тої, не так страшною, як осидної минути не забуде, яку йому пришлося в Калумі пережити.

Я бачив—казав кн. Дадіані—що нічого тут поради не можна, що не зможе з такою силою припинити грабін і насильство. З одного дому чую крик. Вбігаю... На землі покличені трупи... Салдат добиває якусь жінку, інші грабують. Виважили штиками двері од шафи.

— Що ви робите? Схаменіться!

До мене обернувшись п'яні лица, до чоловічого лица не подібні...

— Не бачиш?! Кульоміота шукаю!—відказують з паним реготом.

Салдати без погонів. Питаю, з якого полка?

— Ти чого причепився? Йди, поки живий! Салдати обертаються до мене з штиками. Один розірвав мені куртку. Можна було застрілити двох-трьох, але все одно були б мене розірвали, бо їх сила. Коли вже погубити, то нехай хоч в чеснім бою, з руки ворога.

На плацу салдати обступили кавказців з криками:

— На позицію „буржуї“! а то ми вас тут всіх вистріляєм.

І справді, на кавказців наставлено кульоміоти. А тимчасом німці все ближче і ближче. Вже їх кулі свистять по місті.

У кавказців заграла кров'я... Виспули в руках шаблі...

— Будемо рубати, хоч би пришлося всім пропасти. Вони хотять, щоб ми їх боронили од німців, а вони тут будуть пиячити, грабити і мирних людей вбивати!...

На силу вдалось здержати кавказців.

— Не їх будемо боронити — сказали їм їх офіцери, — але Калумша, що й нашою тожє кривавою здобути!...

І кавказці послухали, пішли. Вони залягли за містом і всю ніч одбивали німців. Багато тоді погубило тих щирих, бравих воїнів.

А в місті всю ніч гуляли п'яні піхотинці, грабили, насилували, убивали одні других...

Так було в Калумі, при кінці третього року війни.

Німці, котрим весь світ випікав очі Калумом, що вони його гарматами зруйнували, тепер мають що світові показати. Одбивши Калумш зараз другого дня, вони не дали нічого рупити з місця, але перше привезли фотографів і сказали позймати фотографії з трупів побитих жінок і дітей. Тепер ті образки появились вже в німецьких газетах з такими написами: „Ого є воля, яку несе з собою революційна російська армія“.

Що на це можна сказати?—питає кореспондент газети. — Приходиться стиснути зуби, стилем горіти і мовчати...

Так пишуть про нещасний Калум, що попав в руки не армії, але озвірілої збройної товпи, котрої вже навіть не годиться військом звати. А що можна на це сказати? На це тільки одно сказати можна, що великий гріх взяли на свою душу ті, що — чи то через свій дурний розум, чи за німецькі гроші — затуманили салдатам голову і послабили дис-

ципліну в армії. На їх думі та вся кров, що проллалась безневинно і в Калумі і в Тарнополі, на їх думі ті всі розстріли, якими пришлося тверезити армію од безглуздої агітації, на їх думі і те, що російська армія обезсиліла, саме тоді! коли вже можна було дружим напором війну скінчити.

**Думують—а не додумують
кажуть—а не доказують.**

Нема на світі дорожчого скарбу, як розум. Та тільки біда, що той скарб рідко трапляється на світі. Вивчених людей стає чим раз то більше, але розумних людей не багато. Воно й не диво, бо чоловік вчений робиться, а розумний—родиться.

По чім же розпізнати розумного чоловіка? А по тім, що розумний чоловік, коли думає про що, то доводить свою думку до кінця, а коли що каже, то вже до кінця доказує. Та на жаль, таких людей мало. Натомість, більше таких, у котрих і думка без кінця і мова без кінця, у котрих думки перебиваються як вода, а слова сипляться як січка.

Це ми тепер бачим на примірах.

Є такі, що кажуть, що війну треба зараз же припинити, та й хвалять собі тих, що покидають позиції і утікають з армії. „Так воно і добре—кажуть вони. — Чим більше полків покине позиції, чим більше салдат втіче з армії, тим скоріше припиниться війна“. І доказують, аж зацінуються, що війни не повинно бути, бо вона людей вигубляє, добро руйнує, слабості розносить і так далі. Сипляться їх слова, як січка з парової січкарни, і доказують вони тими словами те, що вже всякий знає і чому ніхто й не перечить. Ніхто-ж бо вже не каже, що війна то гарне діло і що нехай вона тягнеться якнайдовше. Таких дурних вже нема. Натомість розумні люде, що звикли доводити до кінця всяку думку, думають тепер над тим, чи можна цю страшну війну так таки зараз припинити. Бо припинити не так-то. Розпустити армію до дому, та й вже й по війні. Але треба подумати, що з того вийде. От-же ті, що кажуть, що треба зараз припинити війну і намовляють салдат покидати самовільно позиції, то видно не думають, що з того може вийти, видно не доводять до кінця того, що думають.

Кожному ясно, що коли покинути тепер фронт, коли не одбиватися од німців, то вони придуть і запанують в Росії. Вже тоді не буде ні України, ні російської держави, а

буде німецька держава а в ній німецьке правительство і німецькі закони. Це кожному ясно, хто не спіить і сам себе не дурить.

Коли б ті, що кажуть, що треба зараз війну припинити, захотіли свою думку довести до кінця, то вони би повинні так сказати: „Нехай собі хто хоче приходить в Росію, не то німець але й самий чорт, аби тільки війни не було“. Це було би ясно, але вони цього не кажуть. Вони кажуть: ми не хочем од німця одбиватися, але не хочем, щоб він панував над нами“. А на ділі виходить, як ми й бачим, що де тільки наша армія перед німцями відступає, там він зараз і лізе.

Тим то, розумні люде, що вміють доводити до кінця свою думку, кажуть так: „Треба на щось одно рішитися: або діяти в армію німецьку і забутти про всяку волю, і тоді нам нема чого боротися з німцями; нехай приходить, або обороняти свою землю і волю, а тоді треба всім дружно взятися, щоб німцям не дати“.

І коли хто собі так ясно подумав і на щось одно рішиться, тоді вже його ніхто не зіб'є з толку. Тоді він завжди знає, що йому робити, де би він не був і чим би він не був, чи він на фронті, чи в тилу, чи він командир, чи салдат, чи він міністр, чи хлібороб, чи робітник. Але на це треба вже якоїсь одної думки триматися, треба чогось одного хотіти, але не двоїти думками.

А то у нас чогось все думки двоїться а з того виходить такі чудернацькі розговори:

— Хочеш, щоб німці загорнули Росію?
— Ні, не хочу.
— То треба од них одбиватися.
— Ні, не треба.
Або так:
— Німці на нас напірають. Треба од них одбиватися.

— А треба, треба!
— Та от біда, що нема чим одбиватися, бо у німців салдат слухає команди і наступає, а наш не слухає і одступає. Треба і в наші армії дисципліну завести.

— Ні, не треба!
Або так:
— Біда на фронті. Німець напірає, а наші салдати без бою покидають позиції, біжать, настрілюють, а по дорозі грабують і вбивають людей. Прийдеться до них стріляти, щоб припинити, бо нема иншого способу.
— Е, ні, стріляти не можна.

Або так:
— По армії шляються якісь придишівці і баламутять салдат. Намовляють, щоб не слухали команди і покидали позиції. Треба

би їх звідти прогнати, бо розлізеться вся армія.

— Ні, прогнати не можна.

— Чому?

— Свобода слова.

— Тоді німці припадуть і тоді пропаде всяка свобода.

— Я не знаю, що тоді буде, але тепер у нас свобода. Кожний може говорити, що собі хоче.

— А можна з вогнем під стріху лізти?

— Ні, не можна.

— А можна намовляти другого, щоб запалив хат?

— Можна. На те свобода слова.

Такі розумні бесіди про війну ви тепер скрізь почнете. Та не тільки одні бесіди і не тільки про одну війну.

Що дня і на кожнім місці ми бачим, що люди свої думки до кінця не уміють довести і далі, як по-за свій пліт, заглянути не вміють. Всяк тільки себе обхитує, а там, хоч і трава не росте. Мало хто розбірає, що коли він обдирав другого, то він сам себе обдирав, бо все на світі пов'язане та поєднане, як ті нитки на варшаві. Чим дорожчий хліб, тим дорожча робота, чим дорожча робота тим дорожчі товари, а чим дорожчі товари — тим знов дорожчий і хліб. І так воно все крутиться, як колесо і здається, що це нікому й не шкодить. Але воно тільки тим так здається, хто сліпий і не бачить, що те колесо так вже на себе болота набрало, що далі загальмує і стане.

Хто не вміє до кінця думки подумати — так міркує: „Коли все було дешевше тоді і зароблялося менше. Тепер все стало в два-три рази дорожче але й зарібки в двох і в трох більші, так, що воно одно другого покриває. Стане в десятеро дорожче, будемо брати в десятеро більше, будемо й платити в десятеро більше“. Але не думає такий чоловік, що з того може вийти.

Розумний чоловік, такий, що всяку думку звик до кінця довести, так міркувати не може. Він себе питає: А чим же то ми платимо? Що то за папірки, котрими ми тепер як позовою перекидаєм? І коли він над цим подумав, то він і побачить, те все болото, що налипло на колесі грошового обороту і зрозумів, що як воно так далі піде, то й загальмувати мусить.

Чим більша ціна на все, тим більше треба грошей для обороту і тим більше їх треба випускати. Папірові гроші, то не гроші, а тільки квитки на гроші, на золото і срібло. Коли у казни є золота на сто карбованців, і вона випустить сто папірових рублів, то ті рублі повні. Але коли у казни

є на сто карбованців золота, а вона мусила випустити для обороту п'ятсот папірових рублів, то вже ті рублі не повні, вже вони варт тільки по 20 коп. От-же, чим більше росте ціна на все, тим більше казна мусить випускати папірових грошей, щоб було чим розплачуватись, але ті гроші чим раз то дешевші, бо папірків намножилося, а золота і срібла у казни не прибуло, але ще стало менше. Що люди не встигли поховати, то казна мусила оддати за границю, бо там папірків не приймають, а Росія там винна була силу грошей, а за війну ще більше задовжилася. Тим то ті папірові гроші то не багатство, а загубок. Вони налипли, як те клейке болото, на грошовому обороті держави і довго нам будуть пальці облизати, поки ми його обчистим. А обчистити мусим, бо з того, що держава винна, ніхто й копійки не подарує. Все прийдеться податками заплатити. І тим, що ми тепер одні других обдираєм без пам'яті, тим ми собі на свою шию ключку готовим.

Це також ясно тому, хто уміє всяку думку довести до кінця. Та на жаль таких людей мало. Більше таких, що думають — а не подумують, кажуть — а не доказують.

В голові у людей не ясно і для того в ділах несправно.

Кого вибрати на волосних гласних?

В цьому місяці мають бути зроблені вибори до волосних земств. Про волосні земства ми вже писали, що вони мають робити і які їх права. Писали ми й про те, як вибрати гласних. Тепер, перед самими виборами, ми би хотіли ще сказати скільки слів про те, кого на гласних вибрати.

Тепер люди так собі забили паморочки партійною боротьбою, що вже йій до всякого діла чіпляють. Можна напевно сказати, що вцепиться вона, та боротьба партійна, і до виборів волосних гласних. Перед самими виборами появляється на селах агітатори всіляких партій, котрі будуть підказувати, кого вибрати, будуть обіцяти, кожний од своєї партії, на вербі гурні, аби тільки своїх сторонників провести.

Вибори тоді ідуть по правді і тоді дають найрозумніших і найсправедливіших людей, коли кожний, хто вибірав, може собі спокійно надуматися, кого він питає для діла пригодним, коли ніхто з сторони голови не заважає, коли ніхто не намовляє, не підказує

і не підплатяє, коли кожний радиться тільки свого розуму і свого сумління. Тим то агітатори перед виборами то тільки одна завада. Де люди слухають агітаторів, то там не вони вибирають, але за них вибирають агітатори, своєю головою а їх руками. І де люди хотять вибрати своїм розумом, не чужим, там вони повинні добре своїм розумом розжувати те все, що вони од агітаторів чують, порадитись свого сумління, і аж тоді голос давати, щоб то був їх голос, а не чужий, не підказаний.

Не без того, що будуть і такі, що самі будуть проситися на гласних. Отаких то найбільше треба боятись. Чим більше хто сам хвалиться, чим більше обіцяє добра зробити, тим він менше варт. Порожню бочку по тім і пізнати можна, що вона голосно тарабанить, а та корова, що багато реве, то молока дає мало.

От-же, перше діло, агітаторам не піддаватись, не вибрати тих, кого вони підказують, ані тих, хто сам набивається, хто сам себе хвалить і обіцяє багато.

А кого-ж вибрати?

Вибирати треба на волосних гласних людей: 1) чесних, 2) розумних, і 3) на скільки можна — грамотних.

Треба чесних людей, бо їм ми доручаєм все наше волосне господарство, то треба, щоб воно було в чесних руках, чистих, щоб до них громадська копілка не липла.

Треба розумних людей, господаровитих, таких, котрі свою копілку шанують і в своєму господарстві знають силу. Такі призначають і громадську копілку і громадському господарству зможуть обладати дати.

Треба людей грамотних, щоб вони могли розібратися в документах та обцотах, яких в громадському господарстві буде багато. Неграмотному трудно, через те, що він все мусить в своїй голові тримати, бо сам не прочитає ні напшире, йому все треба когось до помічі просити і на когось звіритися, а сам він нікого перевірити не може.

Закон дозволяє вибрати на волосних земських гласних не тільки тих, що живуть в ті самі волости, але й таких людей, що живуть по інших місцях. На це будуть напирати партійні агітатори і будуть захвалювати чужих, незнайомих людей, аби з своєї партії гласних провести. Цього треба остерегатись. Коли ми вибіраєм гласних на те, щоб вони вели наше волосне господарство, то краще на це вибрати своїх людей, що живуть враз з нами, котрі знають наші потреби і нестатки, а не чужих, прибісних. Хіба що є який добре знайомий чоловік, що може бути

для діла дуже придатний, то такою можливі вибрати, хоч він і на стороні живе, але треба, щоб його люди добре знали.

Од Редакції „Світової Зірниця“ просить читачів прислати звістки про те, як проводять вибори волосних гласних, які були пригоди на виборах і хто вибраний до волосних управ.

Відозва Української Центральної Ради.

Українська Центральна Рада видала з приводу виборів до волосних земств таку відозву:

До Громадянства України. Старий лад на віки загинув, а разом з ним і всі старі порядки. Замість громадських та інших установ, які за старого ладу були збудовані так, що скрізь мали силу тільки пави, нині заводяться нові, народні установи. Так, замість старого, цензового земства, заводяться справжнє народоуправство і зараз, скрізь, по всій Україні, мають обітись вибори гласних до волосних та повітових народних Рад, котрі потім оберуть з себе волосні та повітові народні Управи, до яких од Земства перейдуть усі діла та майно (імущество).

Ці установи будуть заведені замість волосних правленій, замість повітових цензових управ та продовольчих управ і, хоча вибори до них будуть проводитись на основі закону про Земство, виданого Тимчасовим Правительством, але не треба вважати на слово „Земство“, бо ці нові народні установи нічого спільного з старим, цензовим земством не мають, а будуть вести діло так, як того забажає сам народ, через своїх виборних людей.

Разом з тим треба пам'ятати, що по тих списках, які зараз складаються по селах до виборів, будуть відбуватись і вибори і в Українські Установчі Збори та в Російські Установчі Збори.

Українська Центральна Рада закликає увесь народ жваво й дружно стати до виборів в ці установи. Вибірочи кращих людей треба пам'ятати, що тим самим ми затверджуємо всю ту волю та права, які здобути народом через революцію.

Генеральний Секретаріат Української Центральної Ради.

Київ, 26 липня, року 1917.

Податки.

Коли в Росії зробилася революція, себ-то, коли скинули царя і поарештували його міністрів в Петрограді, а відтак поскидали слуг старого правління по городах і по селах—губернаторів, справників, станових, урядників та стражників—тоді нікому стало стягати податки і люди перестали їх платити. Ніхто не доповідав, а люди й не квапилися нести. Радилися межі собою, що робити, чи платити податки чи не платити, та й порішили, що краще виждати, поки не вясниться діло, хто буде мати право їх збирати.

— Нема чого спішити—казали одні другим—Ніхто не загадує, щоб платити, то чого ми маєм з своїми грішми набиватись? Ще ж ніхто подумок не тягне. Заплатити ніколи не пізно. Нехай не вясниться, кому платити. А то ще, чого доброго, можна два рази заплатити. Заплатиш тепер, а відтак понаставляють якихось нових, та й скажуть: „давай“. А те, що вже дав, то не в шот. Так якраз може бути. Тепер не знаєш, що завтра буде. Правильство—та й то „временне“. Ного завтра розженуть, та й поминай як звали. З ким ти будеш до права ставати?

От-так собі люди міркували, та й не платили податків і не платять їх ще й досі. Все собі кажуть: „нехай по ще; ще ніхто подумок не тягне...“

Так минуло вже п'ять місяців, пішов і шостий. Скоро буде пів-року, відколи нове правління робить розходи на потребу цілої Росії, а приходу не має май-же ніякого. Старе правління не оставило ніякого запасу, а тільки одні довги. Розходи йдуть що дня, і то не малі розходи, але десятки мільйонів карбованців, а доходу Бог має. Розходи все ростуть, бо за все треба вдесятеро платити, а в казенні касі в Петрограді гороби свистять.

Поки люди платили податки, доти на щоденні розходи як-так хватало грошей. Був оборот. Люди вносили гроші казни а казна їх знов межі людей пускала. Але от, після революції, оборот припинився; до казни гроші не поступають, а казна все платить і платити, хоч в касах пусто.

Чим же казна платити, коли в касах пусто? Платить все новими папірцями, котрих казенні друкарські станки настанчити не можуть, хоч роблять день і ніч без переставки, на три зміни. Перше казенні станки тільки на те робили нові, папірові гроші, щоб було чим обмінати старі, подерті. Старі папирили, а на їх місце нові випускали. А тепер

вже їх роблять не на обмін, бо що вийшло од казни, то вже не вертається до казни податком, як було перше. Тепер казенні станки не встигають на розхід нових грошей робити.

А розхід казна тепер має великий. Окрім тих розходів, що були завше, і окрім воєнних розходів, тепер ще казна має величезні розходи на города і земства, бо й їх каси також порожні. Бо люди не платять тепер також і тих податків. Розходи у земств і городів побільшилися вдесятеро через дорожнечу, а доходів нема. Ніхто податків платити не хоче. А так як ні города ні земства не мають права робити грошей, а люди податків не вносять, то городські і земські управи мусять у казни позичати грошей. Позичають мільйони і розходують мільйони. Не диво, що казенні станки аж тріщать од роботи через силу і не можуть настанчити нових папірчиків.

Тепер тих папірчиків в Росії сила і що дня їх що раз то більше прибуває. І мусять прибувати, бо коли-б їх перестали робити, то не було-б чим розплачуватись що дня. Коли фунт масла, замість 30 коп., тепер 3 карб., а корова, замість 60 карб.—600 карб., то ясно, що для обороту треба в десять раз більше папірків. А так як люди їх до казни не вносять, то казна мусить все нові папірки випускати, а чим їх більше, тим вони менше варті. Коли так далі піде, то ті папірчики будуть скоро дешевші од чистого паперу, бо з чистого папірця, як є тютюну, то можна хоч цигарку скрутити, а нового півкарбованця фарбою чути.

До чого це все ведеться? А до того, що коли ми тепер ховаєм гроші, котрих, як то кажуть, вже й кури не клюють, то ми самі себе дурим, бо нам здається, що у нас гроші, а у нас папірці, котрі після війни прийдеться може й до сміття викидати. І коли ми не платимо податків, то заставляєм казну випускати що раз то нові папірчики, а ті, що у нас, то що дня стають менше варті. І коли ми не платимо тепер податків, то нам прийдеться їх колись разом заплатити, та ще й з пенєю. І ніхто нам копійки не подарує, бо казна винна за границею мільярди карбованців. Коли піди натиснеш, то вона і нас натисне і тоді вже не тільки подумки будуть тягнути, але й сорочку стягнуть.

І накінце ще одно. Ті „агітатори“, що тепер намовляють, щоб не платити податків, то такі „приятелі народа“, котрих ми тепер слушаєм залюбки, але колись будемо проклинати, бо вони нас в петлю тягнуть.

Хто не вірить, що це так, той сам на себе відказувати буде. А хто поживе—побачить.

Люде тепер оди́н другому тумана світять, а бояться сказати правду, як вона є, бо правда терпка. А правди все одно не сховаєш. Краще остерегти тоді, коли ще тільки стріха горить, ніж забавляти байкою, аж поки не загориться й двері, що вже нікуди й вийти.

Всеросійська нарада в Москві.

Тимчасове Правильство постановило скликати на 12 серпня (августа) всеросійську нараду в Москві, на котрі правління розкаже про скрутне становище в Росії і вкаже способи, якими можна з нього вийти. Організацію наради доручено міністрам А. Нікітінові, П. Юреневі і С. Прокіповичові. На нараді має бути більше як 1000 делегатів. Делегатів мають післати: виконавчий комітет робітників—100, рада селянських депутатів—100, города і земства—400, робітничі організації—150, трудова інтелігенція—75, університети і вищі школи—100, торгові та промислові організації—120, кооперативи—300, хліборобські товариства і організації хазяїв землі—100, фронтові організації—100, національні організації—80, члени всіх чотирьох Державних Дум—300. В нараді візьмуть участь всі міністри, котрі представлять свої проєкти, як вибратися з біди а потім будуть виступати делегати, по двох од кожної групи.

Нарада має також встановити строк, на коли мають бути скликані Установчі Збори, бо тепер виявляється, що на той строк, що вже був назначений, не вдається скликати Установчих Зборів.

1-й Український продовольчий з'їзд.

15 серпня цього року відбудеться в Києві продовольчий з'їзд, котрий скликає генеральний секретар до продовольчих справ Української Центральної Ради.

На з'їзді будуть розбиратися такі справи: 1) Загальні основи продовольчої справи на Україні; 2) Статут Українського Центрального Продовольчого Комітету; 3) План діяльності Укр. Центр. Продов. Комітету; 4) Організація продовольчих органів і участь кооперативів в продовольчій справі; 5) Закупка і розділ хліба; 6) Закупка і розділ інших продуктів сільського господарства (худо́ба, сало, яєця, огородини, незерновий фураж); 7) Доставка предметів, найбільше потрібних; 8) Закупка палива і будівничих матеріалів; 9) Чергові загально-економічні справи сел ь.

ського господарства; 10) Способи однокення після війни товарообміну з заграницею; 11) Способи поправки транспорту; 12) Підготовка сільського господарства до демобілізації; 13) Тверді ціни на продукти сільського господарства.

На з'їзді запрошуються представники губернських, повітових та городських продовольчих комітетів або управ. губернських та повітових рад селянських депутатів, селянських спілок, кооперативних союзів, губернських рад робітничих та селянських депутатів, сільсько-господарських товариств і одеського кравчого продовольчого комітету. Крім того в з'їзді візьме участь весь організаційний комітет з'їзду.

Братогубство.

Саме тоді, коли найбільше треба дружності, щоб одбиватися од ворога на фронті, саме тоді знаходяться в тилу люди, що нацьковують одну частину російської армії на другу і доводять до братогубства. Хто вони—Бог їх знає, але що вони німцям служать, то це ясно, бо це одним тільки німцям на руку.

На тямтій тижні з Києва виходив на фронт український полк гетьмана Богдана Богдана Хмільницького. Коли вечером ешалони Богданівського полка сіли в вагони і рушили з Київського вагзалу, межі ними і межі кірасірівським полком почалась перестрілка. Хто почав перший стріляти, не знає, ще й досі, хоч слідство тягнеться вже тиждень. Вияснилось тільки напевно, що кулі літали і од кірасірів в Богданівців і од Богданівців в кірасірів. Ніякої ворожнечі межі полками перше не було, але коли пішли перші вистріли то потім вже стріляли і одні і другі. Ясно, що стрільбу розпочали німецькі агенти, бо німцям важко тепер ослабити російську армію, щоб донести до братогубства в тилу, щоб не дати полкам виступити на фронт.

В час перестрілки погинуло 16 чоловік, з них 12 Богданівців і 4 кірасіри. Їх ховали в неділю 30 липня. Богданівців ховали українським зпичаюм. Їх везли на цивилтар волами, а домовини червоними китайками були покріті.

Воєнні власті приказали якнайскоріше розслідити цю справу, щоб дізнатися, хто винен і з чийого почину братерська кров'я лілася.

Останні вісті.

2 серпня (августа) привіла до Києва телеграма, що по постанові Тимчасового Правительства вивезти з Царського Села бувшого царя Миколою і його сім'ю. Сроблено це вночі, з Понеділка на Вівторок, щоб не було збійови. Де саме буде жити бувший цар, про те Тимчасове Правительство має потім опублікувати. Вивезено бувшого царя для того, що правительство не могло поручитись за те, що в Петрограді можна буде його встерігти, бо з заколоту і неспадку в Росії могли би скористуватись сторонники царського правительства.

Тимчасове Правительство постановило дати право міністрам—воєнному і внутрішніх справ—закривати шкідливі газети, а також недопускати зйізів, які можуть побишувати неспадку в державі або заважати в роботі на оборону держави.

Побільшено почтову телеграфну плату. Городське писмо тепер коштує 10 коп., загородне—15 коп., закане—20 коп., а телеграми—по 10 коп. за слово.

На 15 серпня Українська Центральна Рада скликає в Київ зйізід представників тих народів і країв Росії, які добиваються автономно-федеративної перебудови російської держави. На зйізід запрошують представників од всіх народів і країв російської держави—не більше як по десять представників од кожного народу і краю. За справами треба звертатись до Української Центральної Ради в Києві.

До Петрограду виїхали представники Української Центральної Ради—Виниченко, Барановський і Рафес—для переговорів з Тимчасовим Правительством про затвердження статуту Генерального Секретаріату Ради, про права і обов'язки секретарів і про межі того краю, який має підлягати Центральній Раді. Правительством знаходить, що на разі Центральній Раді повинні підлягати такі губернії: київська, подільська, волинська, чернігівська і пелтавська, а інші губернії можуть собі потім приєднатись, коли того захотять жителі тих губерній. Представники Центральної Ради домагаються, щоб прибавити зразу ще три губернії: харківську, херсонську і таврицьку. Переговори ідуть також і про права генеральних секретарів. 2 липня, коли ми закінчували цього нумера, ще з Петрограду не було звістки, на чім кінчилились переговори.

В Києві 23 липня були вибори до городської думи на підставі нового закону. На кілька днів перед виборами, а найбільше в самий день виборів люди бігали як бже-

вільні. Кожна партія тягнула виборців до свого списку, кожна захвалювала своїх кандидатів, як колись крамарі захвалювали свій товар. Партії паскудили одна другу, розкидали по вулицях папірчики з великими відозвами та обіданками, яких ніхто ніколи не сповнить, хоч би мав дві голови на в'язах. Коли-б було за ті гроші, що коштувала в Києві агітація перед городськими виборами, накупити дров то хватило би з на місяць. Перегризлися люди, а толку Бог мав, бо партії так затуманили людям голову, що вони вибирали на гласних не що розумніших людей, але тих, за ким було найбільше крику. Так було й по інших городах, а в деяких городах то так люди порозідалились на виборах, що на смерть одні других вбивали.

Газети пишуть, що після революції вишло з „Красного Хреста“ коло 8,000 милосерних сестер, що не могли витримати з розпущеними салдатами, котрі ляляли їх паскудними словами, представляли мити підлоги і чистити виходи.

На фронті припинено вже трохи лімців, крім одної Бесарабії, де вони посуваються. Німці скрізь в зайнятих місцях молотять і вивозять хліб.

В Фінляндії забастовки і неспадку. Фінляндці збираються скликати самовільно розпущений сейм. Фінляндському генерал-губернаторові приказано мати війська наготовлені і, коли буде треба, то й силою заколот припинити.

Німці, захоплені вдалою на російським фронті, знов почали дутися. Тепер вже вони явно пишуть в своїх газетах, що вони не мають думки оддати того, що забрали і ще потребують після війни, щоб ім вернути воєнні розходи. Так і пишуть, що Росія хоче миру без захватів, а ми хочем миру з захватами.

Офіційальні воєнні телеграми.

26 липня. (Офіційально).

Західний фронт. В стороні Владимир-Волинська, ворог, після артилерійського вогню, атакував наші позиції в районі села Семеринки і часті захватив, але наші часті поспіли на поміч і одібрали позиції. В стороні Бродів, в районі Балдур, партія ворожих розвідників, закидавши ручними гранатами окіп нашої застави, забрала окіп. Наші вбили їх звітді контратакою. На захід од Збаража, в районі села Іванчова, ворог тро-

хи потиснув нашу стражу. В районі устя ріки Збруч, наші війська дружним патиском після гарячого бою, вибили ворога з села Баршківце і Вигоди і з горбів на південний захід од Вигоди. Взято сім офіцерів, 300 салдаг і чотири кульоміоти. На північний захід од города Серета, на фронті сіл Васьюки—Спришені, наші війська одбили кілька сильних атак ворога. На південний захід од города Серета ворог вскоптив було в наші окопи, але його контратакою одбито. На решті фронту перестрілка і діяльність лігунів.

Руминський фронт. Межи кимполунською сошою і горою Ламунтолу ворог атакував кілька раз, але майже за кожним разом був одбитий. Деякі з наших бравих полків, розстрілявши всі набой, одбивались шпиками і каміннями. Ворогові вдалося захватити тільки два горби на захід од Дасмина і на північний захід од Сочі. В ніч на 26 липня наші війська, що займали район з обох боків кимполунської соші, одійшли трохи на схід. За день 25 липня ворог завзято атакував межи залізною дорогою Фокшани—Мерешесчі і ріка Серет і потиснув наші війська на схід од Бисигесчі. На решті фронту—перестрілка.

Кавказький фронт. В районі Хошаби (сорок верств на південний схід од Вапа) наші війська розігнали юрбу курдів. В районі на захід од Дізи Гиверської, вісімнадцять верств на захід од Урмії, наші одділи айсорів—добровольців розігнали курдів, котрих погубило 64 і 10 попало в бранці. На решті фронту—перестрілка.

27 липня. (Офіційально).

Західний фронт. Перестрілка найдужча в стороні Бродів.

Руминський фронт. На південь од ріки Прут до села Солка ворог атакував кілька раз. Атаки одбиті. В районі на північний захід од Сипет і Катергамі ворог, після завзятих атак, захватив горби і потиснув наші війська трохи на схід. Межи ріками Случа—Дофтяма одбито кілька атак ворога. На одному горбі вдалось ворогові вскопити в наші окопи, але його одбито контратакою і він втік, оставивши 8 бранців і кульоміота, котрого прапорчик Самохін зараз же обернув на ворога. Після артилерійської підготовки, ворог атакував позиції румин, в районі межі ріками Ойтос—Касина і в деяких місцях їх потиснув. Атаки на південь од ріки Касина румини одбили.

В Фокшанській стороні ворог атакував з обох боків залізної дороги Фокшани—Мере-

шесчі і одтиснув наші війська на північ од Петрешкан і Доалагі.

Кавказький фронт. Без перемін.

28 липня. (Офіційально).

Західний фронт. В стороні Бродів, в районі сіл Дуб—Заркув, ворог о 8 години вечера 27 липня розпочав сильний артилерійський вогонь і через годину густими рядами зачатакував наші позиції. Під селом Дубі на північ од села Заркув іде бій. На решті фронту—перестрілка.

Руминський фронт. На південь од ріки Прут, ворог, після артилерійської підготовки, атакував наші позиції в районі сіл Луковичі—Слободзея. Атаки одбиті вогнем і контратаками. В бою одзначився ударний баталіон одної дивізії, котрий вскоптив в село Луковичі, прогнав ворога і захватив 200 бранців. Косівський полк, під приводом храброго командіра, підполковника Акімова, вибив ворога з його позиції і захватив 200 бранців і три кульоміоти.

На південь од Ваини ми захватили горби, котрі ворог одібрав був 26 липня. Атаки ворога, в районі верхів ріки Сакки, одбиті. На південний захід од Окни весь день 27 липня йшов бій з перемінною вдалою. Надвечері часті руминської армії одійшли на схід. Атаки ворога в районі сіл Видри, Волокшан і Цифесчі одбиті. Пруба ворога наступати в районі Драги на північ не вдалось.

Кавказький фронт. Без перемін.

Діяльність лігунів. В стороні Баранович наша артилерія збила німецького аероплана, котрий впав в районі села Висадовичі. Апарат згорів, лігуні вбиті.

29 липня. (Офіційально).

Західний фронт. Перестрілка, найдужча в стороні Ліді. Наступлення ворога в стороні Бродів, в районі Дуб—Заркув, розпочате 27 липня, не вдалось: ворога скрізь одбито з великим його втротом.

Руминський фронт. Атаки ворога в долинах рік Серет і Сучава в районі Терешені—Гадикфалва одбиті. В районі верхів ріки Добра ворогові вдалось трохи потиснути наші війська. На південний захід од Окни за 28 липня ворог розвивав наступлення на захід од залізної дороги Фокшани—Мерешесчі і до вечера заставив наші війська одійти за ріку Сушицю. На схід од залізної дороги всі атаки ворога були одбиті, і тоді наші взяли 300 бранців. Бій іде. Пізно вечером наші війська перейшли в контратаку і місцями переправились на південний беріг ріки Сушиці.

Кавказький фронт. Без перемін. *Діяльність літунів.* Аероплани ворога кидали бомби на ст. Молодечно.

30 липня. (Офіційно). *Західний фронт.* Ворог веде жваву артилерійську стрільбу в районі міста Збаража і в стороні Волочиск. В районі Гусятина наші розвідачі, переправившись через ріку Збруч, вскочили в Гусятин (австрійський) і, після бою ручними гранатами, захватили в бранці 21 німця і два кулеміоти. На решті фронту перестрілка.

Руминський фронт. В районі верхів ріки Добра, на північ Дофгана, бої ідуть з перемінною вдачею. Австро-германці вели уперті атаки, найбільше в стороні Окни і до вечера заставили румин одійти на Окну—Пренілю—Мошорелесчі і на захід од Грозесчі.

В стороні Фокшан австро-германці за 29 липня вели уперті атаки вздовж залізної дороги Фокшани—Мерешесчі. Наші і руминські війська, не дивлячись на велику перемогу ворожих сил, твердо обороняли своїх позицій, переходили в контратаки і взяли до 1200 німців. Надвечері, під сильним напором німців, наші та руминські війська одійшли до Валени—Мерешесчі—Фурчені. В районі устя ріки Бузео наші війська перейшли в наступлення, шпарною атакою захватили часті позиції ворога, взяли бранців, 4 гармати і 8 кулеміотів.

Кавказький фронт. Без перемін. *Діяльність літунів.* Громади німецьких самолітів кидали бомби в районі містечка Снов (в стороні Баранович) і на ст. Молодечно.

31 липня. (Офіційно). *Західний фронт.* Перестрілка і діяльність розвідачів.

Руминський фронт. В районі, на північний захід од Синоу, ворог, після артилерійської підготовки, заатакував наші позиції. Бій іде з перемінною вдачею. В районі Окна-Грозесчі весь день 30 липня ішов гарячий бій. До вечера руминські війська при помочі

наших військ, одперли ворога і збили його з горбів. Наступлення йде далі. Контратаки ворога в долині ріки Слоніку, одбиті. За день взято більше як 600 бранців і 4 кулеміоти. В стороні Фокшан за 30 липня німці вели уперті атаки на захід залізної дороги Фокшани—Аджуд і вводили в бій свіжі війська. Наші війська твердо одбивали свої позиції і переходили місцями в контратаки. В одні вдатні контратаці 412 полка взято 500 австрійців. Надвечері наші війська, під сильним напором ворога, одійшли на лінію Страски-Дескеці. На решті фронту перестрілка і діяльність розвідачів.

Кавказький фронт. Без перемін.

Діяльність літунів. Наші самоліоти кидали бомби в тилу ворога.

1 серпня. (Офіційно).

Західний фронт. Перестрілка і діяльність розвідачів.

Руминський фронт. Весь день 31 липня йшли уперті бої в районі Окна—Грозесчі. Руминські війська, наступаючи, заняли до вечера село Слонік і збили ворога з горбів в шести верствах на південний захід од с. Грозесчі. Наступлення розвивається.

В стороні Фокшан, ворог, після сильної артилерійської підготовки, кілька раз атакував нас на лінії Страсні—Мерешесчі і од сторони Дояга. Вей атакі одбиті нашими та руминськими військами. Пруби ворога, атакувавши наші позиції в районі Макеймені, одити нашим вогнем.

Кавказький фронт. Команда наших розвідачів, з 40 чоловік, під приводом підприємця Моховського, жваво заатакувала турецьку заставу в районі Терібелі і взяла бранців. На решті фронту—без перемін.

Діяльність літунів. Німецькі самоліоти кидали бомби на станції Молодечно і Синаву.

Чорне море. Наші пароплави, в районі Синоу, знищили дві великих турецьких баржі з бензиною і 22 баржі з фелюгою.

Редактор-видавець І. Волошинівський.

Від Редакції.

„Світова Зірниця“ виходить що четверга. Коштує, враз з перешлякою, на 1 місяць—1 карб., до кінця року—5 карб. Ціна окремого номера—20 коп. Адресувати треба так: г. Київ Фунду-клеєвская ул. № 25. Редакції журналу „Світова Зірниця“. Кожному, хто попросить, посилається один прубний номер „Світової Зірниці“ безплатно.